

PLUS

12 kilo brambor

8 kusů velké (sladké) papriky

24 kusů "ITALIAN" dlouhé zelené papriky

16 kusů PIMIE

sušená - ostřejší - sladká paprika CHORICE

Už se vaří, má panenko

8 polév. lžic mleté
PAPRIKY Pimentán

6 kg tuňáka

4 SKLENICE
BÍLÉHO VÍNA

MATĚJ FORMAN
KRESLÍ RECEPTY Z CEST
FOTOGRAFUJE IRENA VODÁKOVÁ

OLIVOVÝ

Už se vaří, má panenko!

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.nakladatelstviplus.cz
www.albatrosmedia.cz

Matěj Forman

Už se vaří, má panenko! – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Už se vaří, má panenko

MATĚJ FORMAN

KRESLÍ RECEPTY Z CEST

FOTOGRAFUJE IRENA VODÁKOVÁ

Pocta všem, kdo pro nás vaří (srdcem)

Recepty na různá jídla jsem si začal barvičkami a pastelkami do bloku kreslit a sbírat před mnoha lety. To když jsem v dobách studií na VŠUP občas „odbíhal“ k loutkovému divadlu a jako omluvenky vozil vedoucímu ateliéru, panu Miloslavu Jágrovi, obrázky a kresbičky z cest. V té době jsem se sice o jídlo zas až tolik nezajímal, ale často se v bloku objevily obrázky z trhu, kde na mě tenkrát víc než jídlo samo působila celková pestrost, barevnost a atmosféra.

Po studiích stali se z nás s bráchou poměrně rozcestovaní loutkáři a s pořízením prvního karavanu a koule za autem postupně víc a víc kočovní divadelníci. Na dlouhou dobu nám pak naše loutkové divadlo a později i novocirkusová představení dávala se vším všudy zažívat opravdový kočovný způsob života. Přesouvali jsme se s karavany z místa na místo, stavěli i bourali konstrukci stanu, v němž se hrála představení, kterých jsme samozřejmě byli součástí. To vše patří k životu a práci kočujících divadelníků – „skorocirkusáků“. A také společné chvíle, kdy jsme často jedni pro druhé vařili a spolu také jedli a byli tak trochu pyšní na ten náš, dnes snad i trochu staromódní, nebo spíše starosvětský způsob kočovného života. Ono se to ale nedá žít jinak než s ostatními

pohromadě, když karavan stojí vedle karavanu a člověk nemá žádné zvláštní soukromí. V tom nekonečném kolotoči práce a cestování bychom to nejspíš jeden bez druhého ani nesvedli. A k tomuhle způsobu života a práce společné jídlo, vaření, ranní kafe a setkání s lidmi večer po představení patří. Zůstat dlouho do noci u nakrájené šunky, domácího sýra a dobrého vína je ta nejpřirozenější tečka za několikahodinovým představením a býval to ten okamžik, kdy vedle nožíku Opinel, kterým jsem ukrajoval kousky sýra a kolečka salámu, ležely na stole i pastelky, blok a tužka.

Jsem vděčný tomu starosvětskému způsobu života za příležitost nebýt „pouhým“ turistou v místech, kam jsme s divadlem přicestovali. Je jiné dát si ráno kafe v kavárně na rohu ulice, kde na dohled stojí náš stan s karavanovým ležením. Komediant sblíží se s místem a lidmi jinak než turista. Pozvání na kafe, výslužka z trhu, domácí sýr, někdy i koláč nebo pozvání na večeři do domácnosti lidí, které okouzilo představení. V takových chvílích neopouštěla mě touha kreslit a vstupovat do míst, ve kterých se tolik dobrého uvařilo a urodilo. Ne vždy to bylo vhodné a možné, ale občas se to povedlo a já jsem získal první recepty.

Touto knížkou chtěl bych poděkovat právě lidem, kteří nás komedianti vzali na našich cestách ke společnému stolu, věnovali nám svůj čas a porci svého kuchařského umění, pozvali nás k sobě domů, do rodiny, mezi své přátele, do svého soukromí a do svého „království“. Stejně to udělali pro mě a pro Irenu i kuchařští hrdinové této knížky: máma Věra, paní Jaroslava, Tonda, Andrea, Paolo, Lia, Radek, Jacques, Vlasta, Manuela Lucia, Rebeca, Bladimiro a Roberto. Jim tedy především patří můj dík. A Ireně, která trpělivě cestovala se mnou a citlivě zachycovala na fotografiích okamžiky, jež mi unikaly nebo bych ani nebyl schopen je kresbou zachytit.

Kuchařský cestopis, kreslené recepty, kreslená kuchařka, tucet šéfkuchařů, tucet receptů, portréty, příběhy a kreslené recepty kuchařských hrdinů... to vše by mohly být názvy pro tuto knihu. Návrhů na stole bylo ještě mnohem víc a dlouho jsme si s tím lámali hlavu. Název pro knížku **Už se vaří, má panenka** přišel nakonec nikoli z hlavy, ale jaksi od srdce a připomíná v tomhle krásném dobrodružství mého tátu, kterého kuchaři milovali za to, jak uměl dát najevo, že mu chutná.

Přiznávám, že jsem si při vzniku téhle knížky dělal sám sobě radost každou návštěvou u lidí a přátel. Při zaznamenávání receptů a prožitků do bloku tužkou, štětcem a barvičkami neměl jsem ani tak ambice odhalit světu

ještě pár neobjevených nebo úplně nových receptů. Stačilo mi být v kuchyni u toho a pak se mít společně dobře.

Někdy mě „mí“ kuchaři z knížky neposlechli nebo nepochopili, když jsem je žádal, aby nic nedělali dřív, než se s Irenou objevíme. Záleželo mi na tom, aby nám nic z příprav a vaření neuteklo. Ale občas bylo vše už dávno omyté a nakrájené, maso naložené, vývary hotové a ingredience v mističkách nebo na talířích či prkénkách pěkně připravené.

Dělal jsem naoko, že se trochu zlobím, ale chápu to. Pro dobrý výsledek vaření to tak musí být. A mně zase nedalo nikdy moc práce sáhnout do ošatky pro jednu cibuli a nakreslit si ji tak, jako by ještě ležela nenakrájená na kuchyňské lince. Jinak jsou ale všechny kreslené recepty a obrázky v knížce tak, jak byly zachyceny do bloku, bez retuší nebo úprav. Přepisem kreslených receptů jsme se jen snažili uspořádat to nakreslené do přehlednější podoby, ale právě tak jako tady platí: „co je psáno, to je dáno“, platí u obrázků, že: „co je nakresleno, to je prověřeno“.

Přeju dobrou chuť a občerstvující zážitek ze setkání s těmi, kdo pro nás vaří (srdcem). Nejen tady v knížce, ale i v životě a na cestách.

Matěj

paní Jaroslava

Padařovice — Česká republika

Vepřový jazyk
s polskou omáčkou

Od zápraží je přes dvůr s ovocnými stromy a dřevěný plot vidět do zahrady, pak na louku a ještě dál k lesu. Přímo tady se paní Jaroslava narodila. Bývala to vesnická hospoda i šenk, místo, kde se lidé scházeli. A vyrostla tady i Irča, souputnice a fotografka téhle knížky. Králíkárna, kurník, vůně spadanych jablek a psí bouda na dvoře mi připomněly léta dětství a tetičku Boženku z Manětína. Moji dva psi — Sultá a Žofka — museli dnes zůstat v autě před brankou. Žofka zrovna hárá, Sultán je provokatér... a za plotem hlídá pes Fido. Jsme u paní Jaroslavy, Irčiny maminky, která mi už dlouho vzkazovala, že až někdy přijedu, něco dobrého uvaří. Tak je to tady.

JAZYK S POLSKOU OMÁČKOU z Padařovic odp. Jaroslavy
 dnes je svátek pro mě
 a státní svátek pro Českou Republiku | PRO cca 4 lidi 1/4

INGREDIENTS

2 cibule

tak 1/8 másla

cukr bílý
cca 5 polévkových
lžic

2x BOBKOVÝ
LIST

3x HŘEBÍČEK • 4-5x PEPR • 2x KOŘEN
KOVANÝ

5-6 POL. LŽIC ROZINEK
větší

1/2 šť mandlí

1 lžice POLOHRUB.
MOKKY

typrzová
marmeláda

SŮL

1 LITR HOVĚZ. VÝVARY

cca 2 DEL. ČER. VÍNA

CITRÓN

VYLOUPÁNÍ
MANDLÍ
ZE ŠLUPKY

mandle

do kastrálku, zalej + hor. v.

cca 2 DEL. ČER. VÍNA
vařit
cca 2 min.

pozmoulat
v úterce

Vepřový jazyk s polskou omáčkou

.....
Porce tak pro 4 lidi
.....

Suroviny

2–3 kusy vepřového jazyka
2 malé nebo 1 velká cibuli
¼ másla
2× bobkový list
3× hřebíček
4–5 zrněk pepře
2 zrnka nového koření
2–4 lžíce polohrubé mouky
1–2 lžičky cukru (nebo podle chuti)
sůl

POZNÁMKA: Říkalo se, že vaříme pro čtyři, ale já byl přejedený a myslím, že toho bylo přinejmenším pro šest lidí. A ještě mě trochu zmátly ty pojmy jako „vývar“, „polévka“ a pak ještě jednou „vývar z jazyka“. Polévkou se myslí hovězí vývar, který je třeba udělat předem, a pak si ponechat ještě během vaření těch pár naběraček vývaru z jazyka. Nakonec koukám, že tenhle recept vůbec není legrace. Dokonce i Irčina maminka, paní Jaroslava, občas při vaření koukla do taháku.

Na omáčku

.....

2 polévkové lžíce rybízové marmelády nebo zavařeniny
1 litr hovězího vývaru (kostku masoxu)
2 dcl červeného vína
šťáva i kůra z půlky citrónu
lžíce octa
větší hrst rozinek
hrst mandlí

ZAČÍNÁME VAŘIT

Dát vařit vodu

DÁ SE POUŽÍT
OBYČEJNÝ HRNEČ
a bude to vařit trvat
dýl.

NEBO SE VAŘÍ
V PAPIŇÁKU

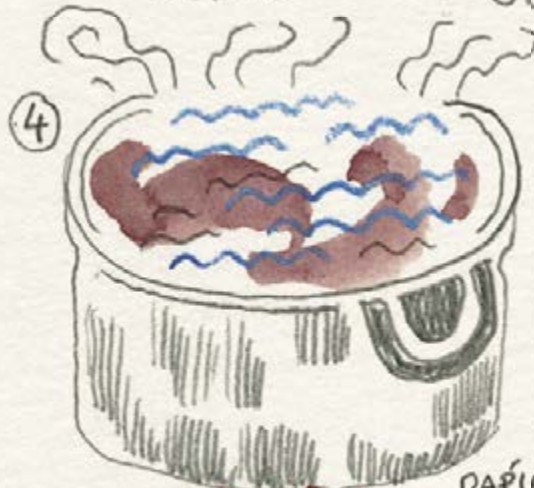
a je to rychle

③

TOTO
JE
VEPŘOVÝ
JAZYK

2-3 kusy

JAZYKY SE VAŘÍ V HRNCI
(od cca 17¹⁵)

PAPÍNOVÉ

Tak
jak se
koupi, tak
se dá do vroucí vody

**A MEZITÍM, CO SE VAŘÍ JAZYKY, NA
STOLE V KUCHY NI SE OBJEVILY KREMROLE
TADY SE ŘÍKA TRUBÍČKY**

... a babička a maminka
pani Jaroslava
čeká...

a mezi tím, co se vaří
jazyky, Elinka čeká...

... Irča čeká...

Příprava

Mandle vyloupeme ze šlupek. (Dělá se to tak, že do kastrůlku vsypeme hrstku neloupaných mandlí, zalijeme je horkou vodou a necháme asi 2 minuty vařit. Vodu slijeme, a když mandle mírně vychladnou, nasypeme je na čistou utěrku a pozmouláme.)

Připravíme si asi 1 litr hovězího vývaru (můžeme použít i kostku masoxu).

Cibuli nakrájíme na kolečka.

Nastrouháme kůru z půlky citrónu.

Vaříme

Do většího hrnce (možno použít i „papiňák“) dáme vařit jazyky.

Na lžici másla zpěníme v mělkém kastrůlku cibuli nakrájenou na kolečka a přisypeme cukr.

Stále mícháme, až cukr zežloutne, a celé to zalijeme větší částí horké polévky (tedy nachystaného hovězího vývaru).

Přidáme všechno připravené koření a povaříme asi ¼ hodiny.

Poté co se jazyky uvaří doměkka, si 3–4 naběračky vývaru z jazyků odložíme stranou.

Ze zbytku másla a mouky usmažíme žlutou jíšku a mícháme tak dlouho, až jíška začne červenat.

Hotovou jíšku rozředíme zbytkem hovězího vývaru na řidší kaši, smícháme s polévkou, která se vařila s kořením, a za průběžného míchání vaříme do zhoustnutí.

Do houstnoucí omáčky přidáme na špičku nože citrónové kůry a dvě polévkové lžíce marmelády (nebo zavařeniny).

Osolíme podle chuti, můžeme přikyselit citrónem a přilijeme skleničku červeného vína.

Omáčku přecedíme a na závěr do ní ještě dáme mírně povařit větší hrst rozinek a na nudličky nakrájené oloupané mandle.

Plátky vařeného jazyka v omáčce prohřejeme.

Podáváme s knedlíkem, nejlépe domácím.

... mezi tím co se vaří jazyk

makrajet cibuli na kolečka

máslu se zpění a přidá se cukr. míchání až to zežloutne

vůně cibule

OSMAHNE SE CIBULKA, ALE NE ZAS UPLNĚ DO HNĚDA

3/4

DO ZPĚNĚNÍ CIBULE SE NALEJE VÝVAR

PŘIDÁ SE KOŘENÍ

Vaří se vše pod pokličkou cca 15 minut

a mezi tím se vaří knedlíky

DOVAŘIL SE JAZYK

DOVAŘIL SE KNEDLÍK

DÁT STRANOU TAK 3-4 NABĚRAČKY VÝVARU Z JAZYKA

ŽÍŠKA

mouka s maslem až začne HNEDMOUT

DJÍŠKY VÝVAR
HOVĚZÍ

ZPÁTKY
A CELE SLIJEME DO 2 VÝVARU Z JAZYKA
A ZA PRŮBĚŽNÉHO MÍCHÁNÍ SE TO VÁŘÍ DO ZAHOUST.
NUTÍ

4/4

NAKRÁJET NA DROBNO
MANDLÍČKY

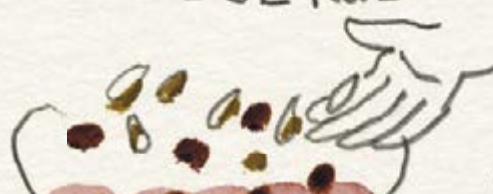
LOUPE SE KŮŽE Z VÁŘEN. JAZYKA

DO VÝVARU - NA
SPIČKU NOŽE CITRON.
KŮRY

DO VÝVARU PŘIDÁ
4 LŽÍCE RYBÍZOVÝ
MARMELÁDY

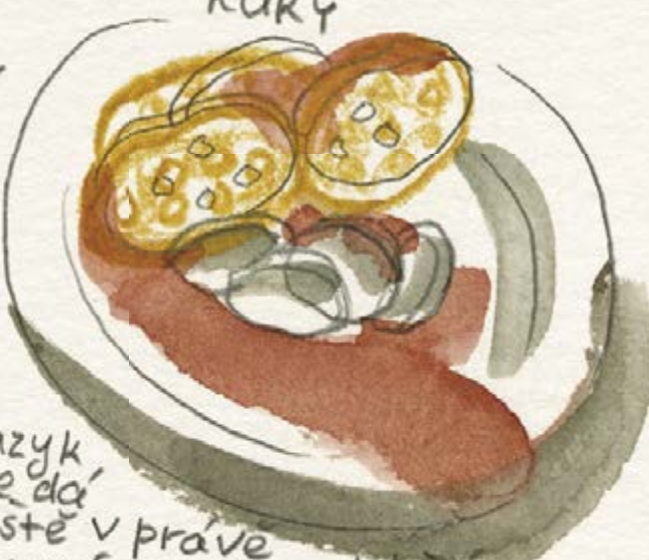
PŘIDÁJÍ SE ROZINKY
A MANDLE A
NA ZÁVĚR

POŘÁD SE TO VÁŘÍ

VÍNO

Jazyk
se da' ještě v právě
hotové omáčce dohřát
a je to hotový.

28.10.2017
1910 (minus 15)

A odpoledne pekáč buchet...

Psal se rok 2000 a malí čeští kočovníci a loutkáři vydali se, díky projektu Praha 2000 – evropské město kultury, na dobrodružnou „plavbu“. Zrodilo se díky ní představení Nachové plachty na lodi Tajemství. Loď, o které je řeč, válela se tehdy už řadu let lehce nakloněná v odkladišti lodí i dějin socialistické říční plavby. Ta ve svých pětiletých plánech uprostřed doby reálného socialismu nadiktovala českým loděnicím postavit skoro stovku mohutných tlačných člunů, určených k přepravě uhlí, kamení a písku po Vltavě a po Labi. Tyhle tlačné čluny připomínaly obrovské prázdné necky a byly zkonstruovány tak, aby přepravily najednou až 1100 tun materiálu. Pro lodivody, kapitány a posádky téhle železné flotily to byly zlaté časy. Plovoucí obři brázdili majestátně české řeky a posádky tlačných remorkérů měly práci. Přišla změna a železných obrů na českých řekách ubývalo. Nedivím se, že někoho napadlo spojit okamžik, kdy se měla Praha stát Evropským městem kultury, také s fenoménem řeky. A my divadelníci jsme tuhle výzvu dychtivě a vděčně přijali. Načas jsme opustili způsoby a relativní komfort suchozemských kočovníků, abychom se po dvou letech práce dočkali chvíle, kdy se s námi a 250 diváky na palubě tahle mnohasettunová „vana“ odlepila od břehu a vydala se na svou další báječnou plavbu.

Naše divadelní posádka byla utužena podobně, jako tomu bývá na lodích, které už nějakou dobu brázdí oceány, vystaveny přízni i nepřízni počasí. A naše divadelnictví ušlo (nebo doplulo) s tímhle projektem mnohem dál, než se nám to povedlo kdykoli dřív. Posílila nás fyzická námaha, s jakou jsme se museli starat o Loď, drhnutí paluby, opravy, vyčerpávání vody po dešti, přivazování všeho, co se kvůli nárazům při vplouvání do zdymadel mohlo dát do pohybu, každodenní příprava představení, ale nejvíc nás spojily přímo ty plavby, kdy se nad scénou, která během představení putovala s lodí krajinou, objevil měsíc a mraky a siluety stromů, oblouky mostů i menší bárky proplouvající kolem, často rozhoupané vlnami, jaké nedokázala obstarat žádná jiná loď než ta naše. Při té dřině zažíval jsem i hluboké vnitřní uspokojení z toho, že jsme vlastníma rukama spolu s mnoha oddanými lidmi kolem dokázali uskutečnit opravdový sen. Za odměnu jsme si užívali neopakovatelné chvíle a vpravdě nejšťastnější pocity lidí, kteří překonali svým způsobem sami sebe. A v téhle jedinečné době objevila se mezi námi s fotoaparátem Irča. Nebyla sama, ale s Viktorem Kronbauerem přišli se skromně zeptat, mohou-li přijít na představení fotit. Oba jsou žáky, nebo lépe řečeno odchovanci legendy české divadelní fotografie, pana Jaroslava Krejčího

(později bude ještě o něm řeč v jiné kapitole knížky). Dostali velice přísné svolení, jak bývalo naším zvykem, tedy že mohou každý zůstat v koutku těsně na hranici forbíny pod první řadou diváků. Nikomu nebudou při focení překážet ve výhledu, nebudou se nijak přesouvat a nebudou ani malým pohybem nebo zvuky rušit představení v jeho křehkých chvílích. Souhlasili a dodrželi. Fotili a pak odešli a já jsem si v duchu říkal, ti už k nám asi nikdy fotit nepřijdou. Ale přišli znovu, prohodili si pozice a dali nám nadto najevo, že jsou s námi rádi. Chodili pak porůznu a fotili dál stejně citlivě a diskrétně, a bylo i nám s nimi dobře, dole v podpalubí v baru „Prachy na dřevo“, kde po představení hluboko v noci končila naše denní plavba a odkud se chodilo přes palubu k maringotkám na přídi dospat do rána.

Tak jsem potkal Irču a později i její maminku Jaroslavu. V jejich domku v Padařovicích jsem byl jen párkrát, ale pořád mám před očima kuchyni i dvorek, malou hasičskou zbrojnici na dohled na malé návsi a vzrostlé stromy s korunou, která je vlastně spíš klenbou a která propouští směrem k domku mihotání slunce na travnaté cestě. Vnímám ten padařovický domek s dvorkem podobně, jako jsem vnímal třeba dům Bohuslava Reynka v Petrkově. I tam vane ke mně kousek té čiré vesnické prostoty, do které lidé rostou, mají-li k ní vztah. A to jsou pro mě Padařovice a paní Jaroslava, Irenina maminka. Myslím tím té Ireny-Irči, se kterou jsem se vydal za dobrodružstvím téhle knížky stejně rozhodně a bez váhání, jako se ona vydala s námi před mnoha lety na plavbu lodi Tajemství pod Nachovými plachtami.

A teď jsem v Padařovicích zase. Ze své první návštěvy si pamatuju, jak jsme se tu dobře měli, ale o recept jsem paní Jaroslavu požádal i proto, že jsem si moc přál, aby v knížce vedle receptu mojím mámy byl i recept

